

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ВІДХОДІВ EUROPEAN EXPERIENCE OF USING LANDFILL TAXES

Олена ШАКО,
здобувач кафедри фінансів,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Olena SHAKO,
External doctorate student of the financial
department, SHEE "Kyiv National Economic
University named after Vadym Hetman"

Відпрацьованість, переповерхненість більшості з полігонів відходів та їх невідповідність вимогам екологічної безпеки в Україні обумовлює необхідність пошуку інструментів зниження обсягів утворення відходів та джерел фінансування заходів з їх утилізації та знешкодження.

Для вирішення цих завдань в європейських країнах успішно використовується екологічний податок на відходи.

Дослідження у сфері екологічного оподаткування вже проводились в Україні [6; 12], але невирішеною залишається проблема формування адекватних сучасним реаліям екологічних податків на відходи: як прямих, що залежать від обсягів їх утворення, так і непрямих, податків на продукцію, яка збільшує обсяги їх утворення. У зв'язку з цим метою статті є дослідження практики застосування екологічних податків на відходи в країнах ЄС, оцінка ефективності реалізації їх фіскального та регулюючого потенціалу для виділення тих складових, які доцільно імплементувати в Україні.

Удосконалення системи управління відходами визнається на сьогодні як важливе завдання у сфері охорони довкілля не тільки в країнах – членах ЄС, а і в Україні. У зазначеній системі податок на відходи займає важливе місце, адже в комплексі з іншими інструментами він створює стимули до зменшення обсягу відходів, що розміщуються на полігонах та надає цінні переваги для екологічно більш сприятливих методів поводження з ними.

Податок у європейських країнах, як і в Україні, почали запроваджувати в 90-х роках після усвідомлення суспільством нагальності вирішення проблеми відходів. У цей час унаслідок значного підвищення рівня добробуту в країнах ЄС було досягнуто найбільший темп зростання відходів – 19%. Вже на початку 2000-х темпи уповільнились як у європейських, так і в інших розвинених країнах зони ОЕСР. На сьогодні обсяг побутових відходів перевищує приблизно 660 млн тонн і становить у середньому 530 кг відходів на рік на особу. Це на 30 кг більше, ніж у 1990 році, але на 30 кг менше, ніж у 2000 [9]. Кількість і склад відходів варіюються між країнами ОЕСР і залежить від рівня та структури споживання, урбанізації, способу життя й застосовуваної системи управління відходами.

На **рис. 1** представлено обсяг утворення побутових відходів в Україні та країнах ЄС. Як можна побачити з рис. 1, в Україні відповідно до офіційних статистичних даних утворюється менше відходів, ніж у розвинених країнах. Це обумовлено в першу чергу недосконалою системою обліку відходів, наявністю стихійних звалищ, а також низьким рівнем життя населення та меншими витратами домогосподарств на кінцеве споживання.

У рамках системи управління відходами екологічні податки є лише окремою складовою, і успішність їх застосування залежить від ефективної взаємодії з іншими економічними інструментами. До таких інструментів належить система розширеної відповідальності виробника (далі РВВ). Запровадження даної системи передбачає часткове перекладення відповідальності у сфері управління й переробки використаних виробів від

місцевих органів влади на виробників [13]. Це означає, що компанії зобов'язані фінансувати і організувати переробку використаної споживачами упаковки вироблених товарів.

Система РВВ почала запроваджуватись в декількох європейських країнах на початку 90-х років і швидко поширилася на інші розвинені країни. У даний час система застосовується до таких використаних товарів, як упаковка, елементи живлення, електронні вироби, акумулятори, шини і автомобілі. У комплексі з екологічними податками система РВВ сприяла збільшенню відсотка рециркуляції та перенесенню фінансового тягаря управління відходами з місцевих органів влади на виробників. Прикладом успішно запровадження РВВ є досвід Японії, в якій утилізація тари й упаковки відходів збільшилася на 27% у період між 1997 і 2000 роками.

В Україні повноцінна система РВВ не функціонує, починають запроваджуватись окремі елементи такої системи. На сьогодні лише в окремих населених пунктах здійснюється роздільний збір відходів та наявні пункти прийому використаних елементів живлення, електронних відходів, люмінесцентних ламп тощо.

Недостатній рівень розвитку РВВ є одним із факторів низької частки відходів, які утилізуються в Україні, – 30% промислових відходів та 4% побутових [8]. На відміну від України, в країнах ЄС унаслідок спільної дії екологічних податків та інших економічних інструментів в рамках системи управління відходами рівень вторинної переробки збільшується (**рис. 2**). Найбільша частка відходів, які проходять вторинну переробку, припадає на Німеччину (62,5%), Голландію (60,7%), Бельгію (56,6%), Швейцарію (50,1%), Данію (42,7%), Норвегію (41,0%). У зазначених країнах інша частина відходів використовується для рекуперації, тобто рівень повторного використання становить практично 100%.

Екологічні податки відіграли значну роль в уповільненні темпів зростання відходів та збільшенні рівня їх переробки. Вперше такі податки було запроваджено в Данії та Нідерландах, а нині – вже в 19 країнах ЄС¹ для сприяння у виконанні основного завдання у сфері поводження з відходами – скорочення їх обсягу й переходу із захоронення побутових відходів на їх переробку, вторинне використання або рекуперацію. За винятком деяких регіонів Іспанії побутові відходи входять до об'єкту оподаткування у всіх країнах ЄС, в яких запроваджено такий податок. У цих країнах, як і в Україні, податок сплачується податковими агентами – спеціалізованими підприємствами,

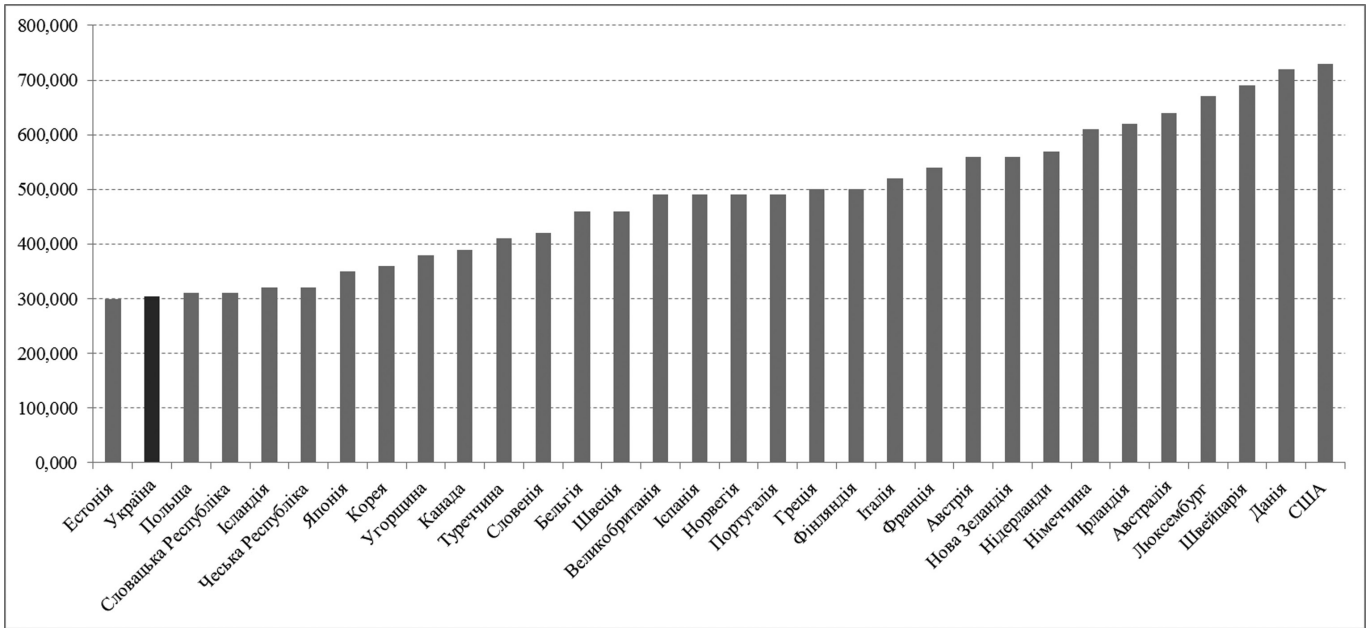
що здійснюють діяльність з видалення та утилізації відходів та мають орендовані або власні звалища (полігони). Кінцеві платники податку – утворювачі відходів сплачують податок в ціні послуг таких підприємств.

Частка надходжень від податків на відходи у доходах бюджету в середньому за країнами ЄС становить 0,049%, в абсолютному вираженні – 2,1 млрд у 2011 році (**рис. 3**). Найбільшою є частка в таких країнах, як Естонія (0,243), Великобританія (0,174), Чехія (0,128), найменша – в Швеції (0,008),

У статті досліджено європейську практику застосування екологічних податків на відходи. Проведено компаративне дослідження рівня ставок податків, податкових надходжень та структури поводження з відходами в країнах ЄС та в Україні. Виділено етапи розвитку системи ціноутворення на послуги поводження з відходами. Проведено оцінку ефективності застосування даного виду податків.

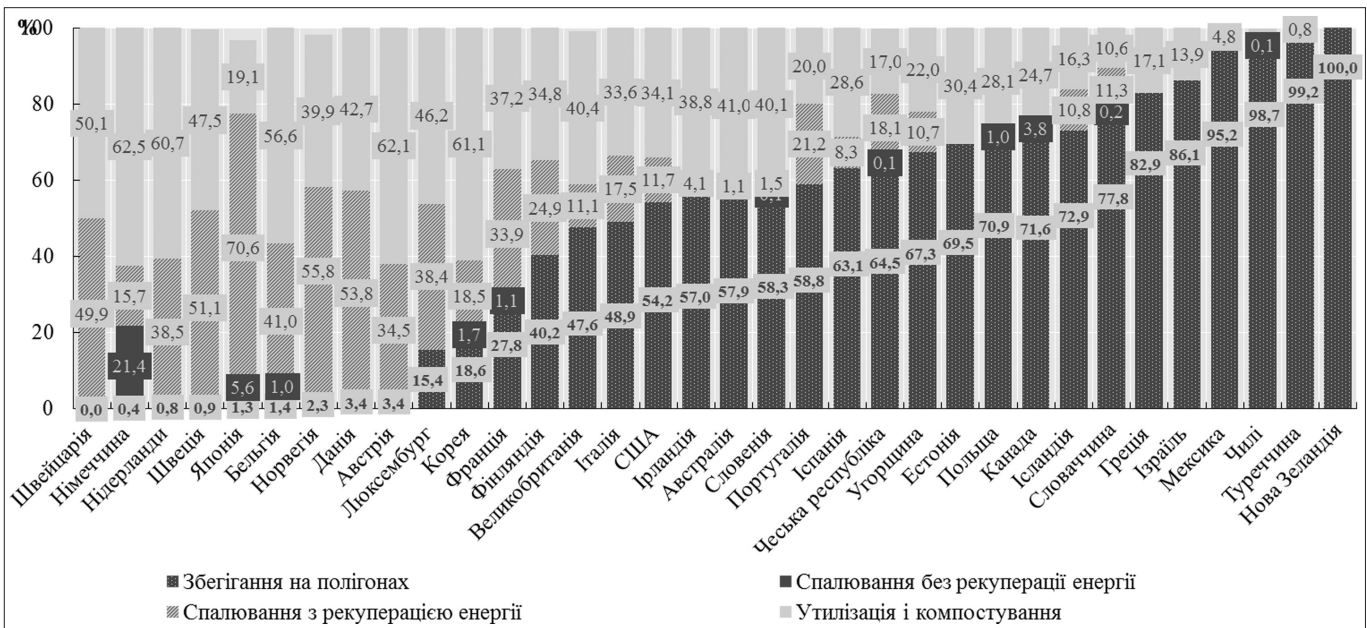
The article deals with the European experience of using landfill taxes. The comparative analysis of tax rate level, tax income and the structure of landfill treatment in the EU countries and Ukraine is carried out. The stages of price forming on landfill treatment services are defined. The efficiency assessment of such tax application is carried out.

Рис. 1. Обсяг утворення побутових відходів в Україні, країнах ЄС та ОЕСР, кг на душу населення у 2011 році

Джерело: для країн ОЕСР розраховано за даними [9] для України – за даними [2].

Рис. 2. Структура переробки, зберігання та видалення побутових відходів у країнах ЄС та ОЕСР

Джерело: складено автором за даними [9, с. 50].

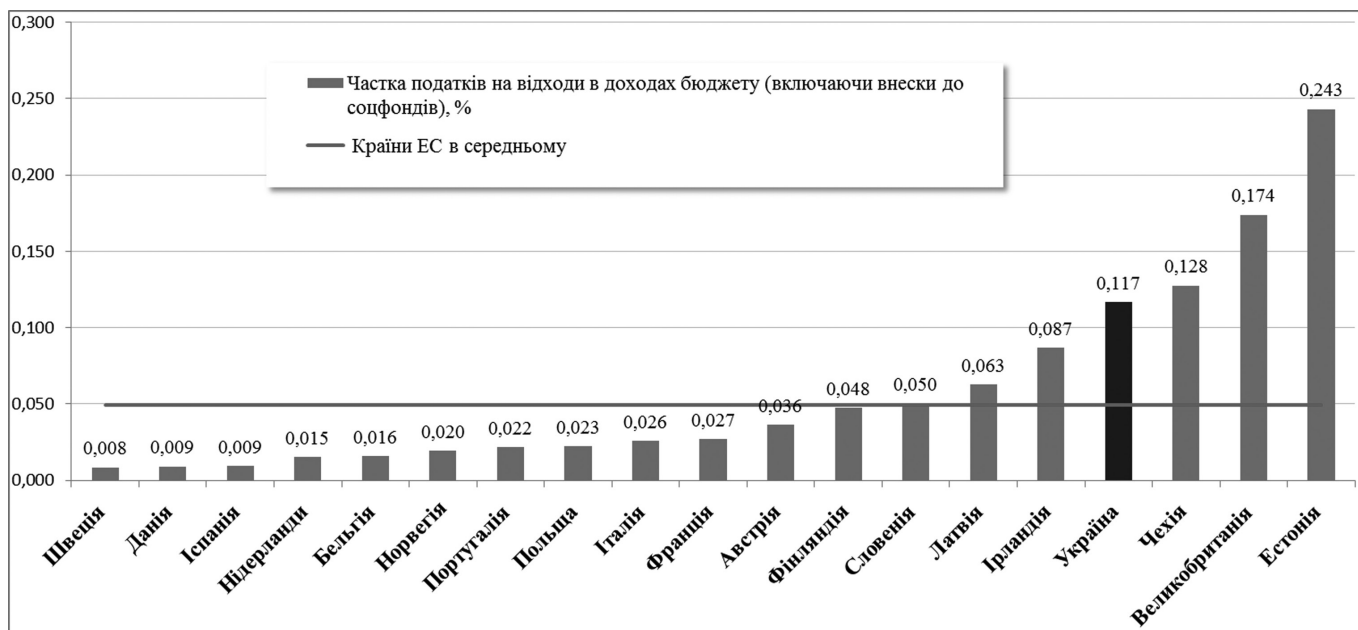
Данії (0,009) та Іспанії. З даних можна побачити, що значення України 0,117% відповідає четвертому рангу з приведених країн. Проте, якщо порівняти надходження за їх абсолютним значенням, то в Україні податки на відходи в 1,7 раза менші, ніж у середньому за країнами ЄС.

Про ефективність застосування будь-якого виду екологічних податків, як зазначає Н.Новицька, свідчать тенденції поступового зростання надходжень на першому етапі застосування, а потім поступового їх скорочення з одночасним скороченням бази оподаткування [5]. Саме такі тенденції можна простежити в Данії (надходження зменшились у 5,8 раза порівняно з 1993 роком і в 3 рази – порівняно з 2000), в Естонії (в 1,9 раза порівняно з 2008), у Франції (на 12,9% порівняно з 2002), в Італії (в 1,7 раза порівняно з 2000), в Нідерландах (у 4,2 раза порівняно з 2006), у Словенії (в 1,7 раза порівняно з 2004). Такі тенденції можна пояснити ерозією бази оподаткування, яка відбулась унаслідок дії ефекту заміщення екологічного оподаткування

на поведінку економічних агентів на ринку [5]. Даний ефект податку проявився через вибір податковими агентами та платниками інших форм поводження з відходами, відмінних від розміщення на полігонах, та раціональне використання ресурсів. Зниження надходжень спостерігалось навіть за тими складовими базами оподаткування, за якими було підвищено ставки. Позитивна динаміка надходжень через збільшення ставок була в Чехії, Ірландії, Польщі, Португалії, Великобританії, що може свідчити про початок у цих країнах процесу ерозії бази оподаткування.

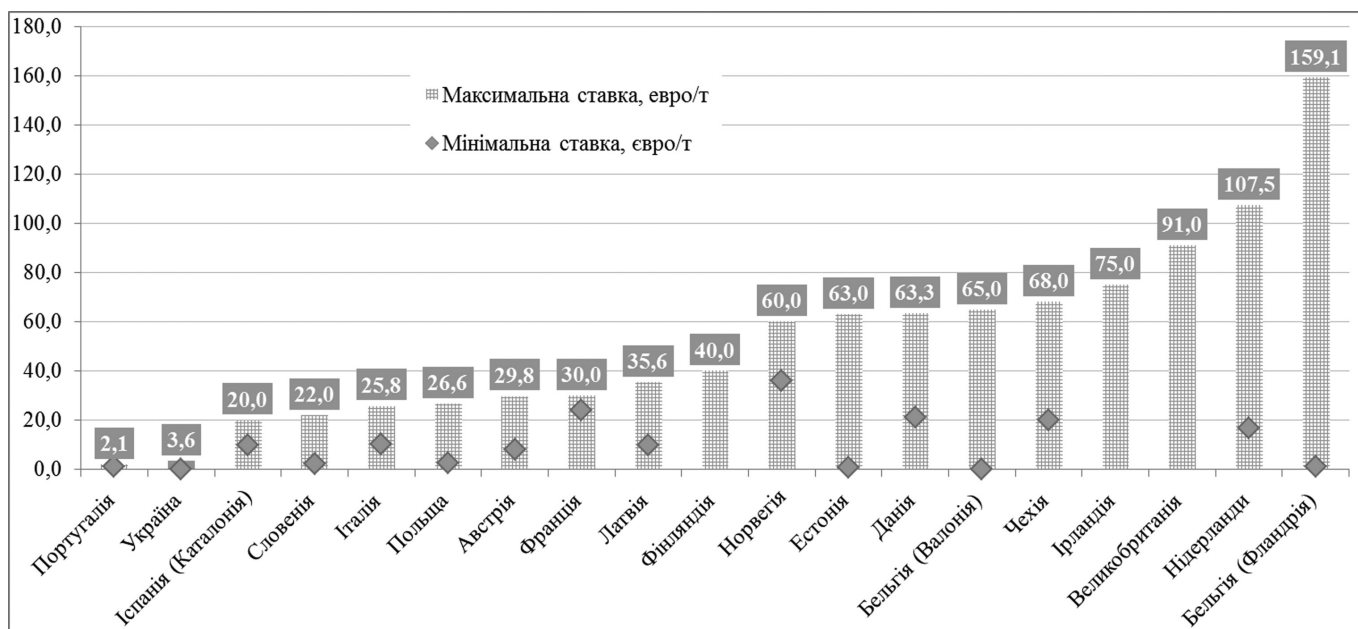
Розподіл надходжень від податку різниться між країнами. У більшості з них, як і в Україні, частина коштів є цільовими, за їх рахунок фінансуються видатки на заходи поводження з відходами, відновлення земель тощо, інша частина коштів надходить до державного та місцевих бюджетів. У таких країнах як Данія, Нідерланди, Норвегія та Швеція, кошти від надходження податку не мають цільового призначення.

Рис. 3. Частка податку на відходи в доходах бюджету країн ЄС та України

Джерело: розраховано за даними [11], Державної казначейської служби України.

Рис. 4. Граничні ставки податків на відходи в країнах ЄС та України

Джерело: складено на основі [14], ставки, запроваджені в Україні наведені відповідно до [7]

Податки на відходи в більшості країн адмініструються податковими органами, але в Бельгії, Болгарії, Португалії, Іспанії податок стягують екологічні служби. В Україні адміністрування екологічного податку в частині розміщення відходів входить до компетенції фіскальних органів. Але вони можуть залучати фахівців з екологічних служб для перевірок правильності розрахунку об'єкту оподаткування [7]. У Чехії та Ірландії спільно з податковими органами адмініструванням займаються місцеві органи влади.

Граничний розмір ставок² наведено на **рис. 4**. Їхній рівень залежить від великої кількості факторів і варіюється в різних країнах від декількох євро до 200 євро за тону. До критеріїв диференціації ставок відносять: склад побутових відходів, здатність полігонів стримувати екологічний збиток (протікання в ґрунтові води), наявність інших варіантів і площ для влаштування полігонів. У більшості країн встановлено обмежену кількість податкових ставок (до 3). Але в де-

яких країнах і регіонах більш розвинена податкова диференціація. Так, у Польщі встановлено понад 20 різних ставок. Найвищі ставки серед країн ЄС у Великобританії, Нідерландах і Бельгії – від 79,6 до 159,1 євро за тону; в інших країнах – від 0,6 до 52,1, в той час як найнижчі ставки – в Португалії. У Данії, Норвегії та Голландії існує податок на спалювання відходів. Спільними рисами податків в країнах ЄС і України є знижений рівень ставок для інертних видів, наприклад залишків від спалювання відходів або будівельного сміття, відходів гірничодобувної промисловості.

У більшості країн ставка податку для найбільш поширених видів відходів становить 30 євро за тону або вище із заявленим поступовим підвищенням до рівня 50–70 євро за тону. Отже, податкове навантаження в країнах ЄС має значний рівень, і це є стимулом для зміни виду поводження з відходами, зменшення обсягів їх утворення. В Україні встановлено 4 ставки податку, рівень який коливається від 0,003 до

3,06 євро за тону, а також ставка для особливо небезпечних відходів³ на рівні 83,9 євро за тону. Для побутових відходів ставка запроваджена на рівні 0,3 євро. Тобто, як можна побачити, податкове навантаження на розміщення відходів знаходиться на нижчому рівні, ніж у країнах ЄС.

Слід зазначити, що в європейських країнах регулюючий вплив екологічного податку спрямований (окрім податкових агентів з їх сплати) також і на кінцевих платників – домогосподарства та інших виробників відходів. Інструментами такого впливу є тарифи на послуги з вивезення та утилізації відходів, в які закладено також і екологічний податок. У більшості країн оплата таких послуг здійснюється за тарифами, які встановлюються за системою «*платиш стільки, скільки викидаєш*», тобто залежно від ваги відходів. Ця система прийшла на зміну фіксованим тарифам на одне домогосподарство або на 1 м² помешкання. Остання система, до речі, досі застосовується в Україні. Різниця між ними полягає в тому, що система на основі ваги стимулює домогосподарства до зменшення обсягу утворення відходів та роздільного їх збирання. Слід зазначити, що її запровадження буде вигідним для податкових агентів лише у випадку високих ставок екологічних податків, які забезпечать окупність інвестицій у спеціальне обладнання для зважування відходів, адміністрування електронних систем обліку відходів та ін. У цьому випадку податкові агенти впроваджуватимуть сучасні технології, які дозволять скорочувати податкові зобов'язання та перекладати податкове навантаження на домогосподарства, які не зменшують обсяги утворення відходів. Вартість послуг в європейських країнах у чотири рази більша, ніж в Україні, вона становить 1% від середньої заробітної плати порівняно з 0,22% в Україні [1].

Після узагальнення європейської практики екологічного оподаткування відходів доцільно зупинитись на досвіді країн, які першими впровадили цей вид оподаткування – Данії та Нідерландів.

У Данії податок було введено в 1987 році зі ставкою 5,3 євро за тону. Метою запровадження було створення стимулів для зменшення обсягів відходів, які розміщуються на полігонах і надходять до сміттєспалювальних заводів. Ставка податку збільшувалась декілька разів до 21,3 євро в 1993 році, до 44,7 – в 1997, до 50 – в 1999 і до 63,3 – в 2010. На сьогодні надходження від податку є джерелами формування державного бюджету, але на початку запровадження частина надходжень спрямовувалась на підтримку заходів у сфері рециркуляції відходів.

Більшість полігонів відходів у Данії знаходяться у комунальній власності. Тому для скорочення витрат на сплату екологічного податку місцеві органи влади через систему ціноутворення на послуги поводження з відходами спонукають кінцевих платників податку – утворювачів відходів до скорочення об'єкту оподаткування. Так, на початку 90-х років у 18 регіонах були змінені підходи до встановлення плати за послуги поводження з відходами. Відповідно до нової системи ціноутворення плату почали розраховувати залежно від ваги утворених відходів, на відміну від встановлення фіксованої суми з кожного домашнього господарства. На сьогодні плата стягується тільки за вагу змішаних (несортованих) відходів, що також є стимулом до роздільного їх збирання.

Зважування відходів здійснюється під час їх завантаження із контейнерів у машину, а потім дані за кожним господарством автоматично передаються в електронну систему обліку і нарахування плати. Тариф на послуги формується на основі витрат на збирання й переробку скла та паперу/картону, послуги станцій з переробки та утилізації небезпечних відходів, а також оплати вивозу та утилізації деякої кількості відходів (як правило, 5 кг за 14 днів). Кількість змішаних відходів понад 5 кг оплачується додатково залежно від ваги. У середньому господарства платять за такою схемою від 150 до 230 євро на рік [4].

Унаслідок поступового збільшення податкового навантаження в 90-х роках та вдосконаленої системи роботи з кінцевими платниками податку створено постійний стимул до скорочення обсягу відходів, розміщуваних на полігонах. У поєднанні з податковою підтримкою розробки технологій з утилізації відходів та пов'язаних з нею схем було створено позитивні імпульси для рециркуляції відходів. Обсяг відходів, розміщуваних на полігонах, знизився з 3,5 млн тонн у 1985 році до 0,8 млн тонн у 2009, незважаючи на збільшення об-

сягів їх утворення з до 9 до 15,6 млн тонн. Також відбулись структурні зрушення поводження з відходами: частка розміщуваних на полігонах відходів зменшилась з 39% до 6%.

Окрім досвіду екологічного оподаткування відходів у Данії, доцільно також розглянути досвід Нідерландів. У цій країні податок спрацював настільки ефективно, що закладені в ньому важелі спричинили ерозію бази оподаткування і різкий спад надходжень. У зв'язку з цим із січня 2012 року для спрощення податкової системи та зменшення адміністративного навантаження вирішено було ліквідувати податок.

Податок був запроваджений у 1995 році зі ставкою на рівні 13 євро / т одночасно із забороною розміщувати на полігонах ті відходи, які можна повторно використати, утилізувати або спалити. У 2005 році граничну ставку було збільшено до 85 євро / т, в той час як мінімальна ставка становила EUR 1–14 євро / т. Платниками податку були оператори полігонів, а кінцеві платники сплачували податок у ціні послуг таких підприємств.

Надходження від податку не є цільовими та надходять до державного бюджету, окрім того їх встановлено в рамках екологізації систем оподаткування, тобто, збільшивши ставки за ними, було зменшено податкове навантаження на працю. Максимум надходжень спостерігався у 2001 році, а з 2008 року надходження почали знижуватись, і така тенденція збереглася й надалі.

Як і в Данії, в Нідерландах проводилась значна робота з кінцевими платниками податку. У країні запроваджено три системи стягнення плати за збір відходів. Відповідно до першої системи, яка застосовується більшістю місцевих органів влади, тарифи встановлювалися залежно від кількості членів сім'ї або від частоти збору відходів. Друга система передбачала встановлення плати залежно від обсягу утворених відходів, причому зважування відбувалось під час збору відходів. Третя система плати – так звана плата за пакет.

Запровадження системи оплати послуг залежно від вироблених відходів мало на меті справедливий розподіл усіх витрат місцевих органів влади на утилізацію та знешкодження побутових відходів між домогосподарствами, а також реалізацію принципу екологічної політики «забруднювач платить». У країні були проведені дослідження та оцінка функціонування системи «плати за пакет» [15], які показали, що її запровадження спричинило скорочення відходів на душу населення на 10–20% порівняно з використанням традиційної системи за умови встановлення плати на певному рівні [10].

Унаслідок вжитих заходів відбулась трансформація структури поводження з відходами, рівень повторного використання зріс із 42% у 1996 до 52% у 2005 р. Якщо в 1991 обсяг відходів, які надходили на звалища, становив близько 12 млн т, то в 2008 – 2 млн т [11]. У цей же період відбулось також скорочення кількості полігонів.

Спільне запровадження адміністративних заходів та податку на відходи сформувало значний стимул до переробки відходів. Окрім того, значна ставка податку зробила більш вигідними переробку та спалювання відходів, а не їх розміщення на полігонах. У даний час розміщення відходів коштує приблизно 127 євро / т порівняно з близько 90 євро / т за спалювання.

ВИСНОВКИ

У статті проведено систематизацію європейського досвіду щодо практики застосування податку на відходи. Визначено, що метою запровадження податку на відходи стало створення стимулів до зменшення обсягу відходів, які розміщуються на полігонах, та надання цінних переваги для екологічно більш сприятливих методів поводження з ними. Податок було введено в рамках процесу вдосконалення системи управління відходами спільно з іншими економічними інструментами, призначеними підсилувати регулюючий вплив податків. Компаративний аналіз частки податку на відходи в доходах бюджету України та країн ЄС показав що наша країна має четвертий ранг за цим показником, хоча за абсолютним значенням надходження в 1,7 раза менші. Аналіз динаміки надходжень податку в країнах ЄС дозволив виявити тенденції до скорочення надходжень у багатьох країнах ЄС, які пояснюються ерозією бази оподаткування внаслідок

дії ефекту заміщення екологічного оподаткування на поведінку економічних агентів. Податкове навантаження в країнах ЄС має значний рівень і є набагато більшим, ніж в Україні. Зіставлення темпів зростання податкового навантаження і структурних зрушень поводження з відходами показало, що екологічні податки відіграли значну роль в уповільненні темпів збільшення відходів та рівня їх переробки.

Регулюючий вплив екологічного податку в європейських країнах спрямований (окрім податкових агентів з їх сплати) також і на кінцевих платників – домогосподарства та інших виробників відходів. Інструментами такого впливу є тарифи на послуги з вивезення та утилізації відходів, в які закладено також і екологічний податок. Система встановлення плати за вивіз відходів пройшла два етапи розвитку. На першому етапі плата стягувалась залежно від площі помешкання або кількості членів сім'ї. На другому етапі – система адміністрування плати розвивалася, і базою розрахунку став фактичний обсяг відходів, що більш повно реалізує принцип екологічної політики «забруднювач платить».

З огляду на проведену систематизацію міжнародного досвіду для підвищення регулюючого впливу екологічного податку на відходи в Україні доцільно розвивати систему розширеної відповідальності виробника. Також необхідним є перехід до більш сучасних методів встановлення тарифів на послуги поводження з відходами на основі фактичних обсягів їх утворення. Це стане стимулом для домогосподарств до роздільного збирання відходів та зменшення обсягів їх утворення.

The article is devoted to systematization of European experience of using landfill taxes. It is determined that the purpose of introducing tax incentives is to reduce the volume of waste placed in landfills and provide cost benefits to more environmentally friendly methods of treatment. The tax was introduced in the process of improving the waste management system, together with other economic instruments designed to strengthen the regulatory impact of taxes. Comparative analysis of the rate of the landfill taxes in revenue Ukraine and EU countries showed that our country has the fourth rank for this indicator, although the absolute value of revenues is 1.7 times smaller. The analysis of the income tax in the EU revealed a trend towards reduction in revenues in many EU countries, which explains the erosion of the tax base as a result of the substitution effect of environmental taxation on the behaviour of economic agents. The tax burden on the EU level is significant and much higher than in Ukraine. Comparison of the growth rate of the tax burden and the structural changes of waste showed that environmental taxes have played a significant role in slowing the rate of growth of waste and increase recycling.

Regulatory effects of environmental taxes in European countries other than tax agents directed to their payment and also to end taxpayers – households and other waste producers. Tools such effects are tariffs for removal and disposal of waste, which also incorporated an environmental tax. The system of charging for waste removal took two stages of development. In the first phase dealt fee depending on the area of residence, or the number of family members. The second phase – system administration fees develops and base the calculation is the actual amount of waste that more fully implements the principle of environmental policy “polluter pays”.

Based on the systematization of international experience to improve the regulatory impact of the landfill taxes, Ukraine should develop a system of extended producer responsibility. Also needed is a transition to more modern methods of setting tariffs for waste management based on the actual amount of them. This will be an incentive for households to separate waste collection and reduce their creation.

ПОСИЛАННЯ

¹ В Австрії, Бельгії, Болгарії, Чехії, Данії, Естонії, Фінляндії, Франції, Ірландії, Італії, Латвії, Нідерландах, Норвегії, Польщі, Португалії, Словенії, Іспанії, Швеції, Великобританії.

² Без урахування ставок на особливо небезпечні відходи.

³ Обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, непридатні для застосування отрухохімікати та пестициди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз тарифів на послуги з вивезення побутових відходів [Електронний ресурс]. – Сайт Міністерства регіонального розвитку і житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/Blahoustri-terytoriy/analiz-tarifiv-na-poslugi-z-vivezennya-pobutovih-vidhodiv/>.
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Доклад о минимизации отходов в Европе [Електронний ресурс]. – Сайт Центра по проблемам окружающей среды и устойчивого развития «Эко-Согласие». – Режим доступу: <http://www.ecoaccord.org/>.
4. Европейская практика обращения с отходами: проблемы, решения, перспективы. – Санкт-Петербург: НП «Региональное Энергетическое Партнерство», 2005. – 77 с.
5. Новицька Н. В. Особливості застосування екологічних податків в національних податкових системах / Н. В. Новицька // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2014. – № 1 (64).
6. Новицька Н. В. Міжнародний досвід впровадження податку на побутові відходи // Фіскальна політика України в умовах фінансової та економічної кризи: зб. матер. наук.-практ. круглого столу, 29 травня 2009 р. / Держ. податк. адмін. України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. центр з пробл. опод. – Ірпінь: Нац. унів. ДПС України, 2009. – С. 104–105.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013–2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 22-р. [Електронний ресурс]. – Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22-2013-%D1%80#n9>.
9. Environment at a Glance 2013: OECD Indicators, Paris: OECD Publishing, 2013. – 108с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185715-en>.
10. Environmental taxes. Implementation and Environmental Effectiveness. – Copenhagen: European Environmental Agency, 1996. – 64 p.
11. Fischer C. Overview of the use of landfill taxes in Europe / Fischer C., Lehner M., McKinnon D. L. [ETC/SCP working paper 1/2012]. – European Topic Centre on Sustainable Consumption and Production, 2012. – 96 p.
12. Garkushenko O. N. Regulation of the solid household wastes generation and treatment in Ukraine: guidelines and priorities / O. N. Garkushenko // Економіка промисловості. – 2014. – № 1 (65). – P. 107–117.
13. Message in a bottle: Producers not taxpayers should pay for the waste they generate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oecdinsights.org/2014/06/14/message-in-a-bottle-producers-not-taxpayers-should-pay-for-the-waste-they-generate/>
14. Taxation, Innovation and the Environment, 2010. – Paris: OECD Publishing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sourceoecd.org/taxation/9789264087620.
15. Versteeg H. M. J. Differentiatie van tarieven voor inzameling van huishoudelijk afval: eindrapport / H. M. J. Versteeg, H. Vos Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Centrale Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, 1993. – 101 p.

REFERENCES

1. Analysis of tariffs for household waste disposal. Ministry of Regional Development and Housing and Communal Services of Ukraine. Available at: <http://www.minregion.gov.ua/zhkh/Blahoustri-terytoriy/analiz-tarifiv-na-poslugi-z-vivezennya-pobutovih-vidhodiv> [in Ukrainian].
2. State Statistics Service. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Report on the minimization of waste in Europe. Available at: <http://www.ecoaccord.org> [in Russian].
4. Evropejskaja praktika obrashhenija s othodami: problemy, reshenija, perspektivy [The European practice of waste management: problems, solutions and perspectives]. Saint Petersburg: NP "Regional'noe Energeticheskoe Partnerstvo", 2005, 77 p. [in Russian].
5. Novyts'ka N. V. Osoblyvosti zastosuvannya ekolohichnykh podatkov v natsional'nykh podatkovykh systemakh [Peculiarities of application of environmental taxes in national tax systems]. Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy, 2014, no. 1 (64) [in Ukrainian].
6. Novyts'ka N. V. Mizhnarodnyy dosvid vprovadzhennya podatku na pobutovi vidkhody [International experience of implementation of the tax on waste]. Irpin', Nats. univ. DPS Ukrainy, 2009, pp. 104–105 [in Ukrainian].
7. Tax Code of Ukraine of 02.12.2010 № 2755-VI. Official web-portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
8. On Approval of the Concept of National waste management program for 2013–2020: Cabinet of Ministers of Ukraine Decree from 3 January 2013 № 22-p. Official web-portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22-2013-%D1%80#n9> [in Ukrainian].
9. Environment at a Glance 2013: OECD Indicators. Paris, OECD Publishing, 2013, 108 p. Available at: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264185715-en>
10. Environmental taxes. Implementation and Environmental Effectiveness. Copenhagen, European Environmental Agency, 1996, 64 p.
11. Fischer C., Lehner M., McKinnon D. L. Overview of the use of landfill taxes in Europe. European Topic Centre on Sustainable Consumption and Production, 2012, 96 p.
12. Garkushenko O. N. Regulation of the solid household wastes generation and treatment in Ukraine: guidelines and priorities. Ekonomika promyslovosti, 2014, no. 1 (65), pp. 107–117.
13. Message in a bottle: Producers not taxpayers should pay for the waste they generate. Available at: <http://oecdinsights.org/2014/06/14/message-in-a-bottle-producers-not-taxpayers-should-pay-for-the-waste-they-generate>
14. Taxation, Innovation and the Environment, 2010. Paris: OECD Publishing. Available at: www.sourceoecd.org/taxation/9789264087620
15. Versteeg H. M. J. Differentiatie van tarieven voor inzameling van huishoudelijk afval: eindrapport. Vos Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Centrale Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, 1993, 101 p.